

Kommissorium for Udvalg om revision af reglerne om retshjælp og fri proces

Baggrund

Retshjælp og fri proces er centrale elementer i retssystemet, fordi disse ordninger medvirker til at sikre, at alle i praksis har adgang til at få juridisk bistand og i sidste ende til evt. at få prøvet deres sag ved domstolene.

Reglerne om offentlig retshjælp indebærer, at staten yder tilskud til, at den enkelte borger kan modtage juridisk rådgivning forud for, at en sag er indbragt for domstolene. Rådgivningen kan enten ydes af advokater eller af retshjælpsinstitutioner (advokatvagter og retshjælpskontorer).

Fri proces er udtryk for, at staten yder økonomisk bistand med henblik på at sikre den enkelte borgers adgang til domstolene. Formålet med fri proces er således at give personer med mindre gode økonomiske forhold mulighed for at føre retssag på linje med personer med bedre økonomiske forhold.

Private retshjælpsforsikringer indgår i et samspil med reglerne om retshjælp og fri proces. Dette samspil indebærer bl.a., at en person med retshjælpsdækning ikke kan få fri proces.

De nugældende regler om offentlig retshjælp og fri proces blev i hovedtræk indført med virkning fra den 1. januar 2007 (ved lov nr. 554 af 24. juni 2005 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Sagsomkostninger, retshjælp og fri proces)). Lovændringerne svarede i det væsentlige til Retsplejerådets forslag til ændringer i betænkning nr. 1436/2004 om reform af den civile retspleje III (Adgang til domstolene).

De seneste år har der været afgivet en række rapporter, som alle indeholder forslag til, hvordan retshjælpsordningen kan forbedres:

- Retsplejerådets redegørelse om retshjælp ved advokat mv. fra 2012,
- Rapport om retshjælp udarbejdet af en arbejdsgruppe nedsat af Danske Advokater og Advokatsamfundet i 2016
- Tænketanken Justititas rapport ”Den danske retshjælpsmodel – er der lige adgang til hjælp” fra juli 2017

Derudover har tænketanken Justitia udarbejdet en rapport om fri proces fra maj 2016 og en rapport om retshjælpsforsikringer fra november 2017, som begge indeholder anbefalinger til forbedring af ordningerne.

Ved brev af 10. november 2017 fremsatte en række af retshjælpsordningens interessenter en anmodning til justitsministeren om, at der nedsættes et lovforberedende udvalg, som kan foretage en grundig analyse af hele retshjælpsområdet (retshjælp, fri proces og retshjælpsforsikring).

I lyset af, at der således fra flere sider er blevet påpeget et behov for at forbedre ordningerne for retshjælp og fri proces, vil justitsministeren iværksætte et arbejde med henblik på at se nærmere på ordningerne.

På den baggrund nedsættes der et udvalg med det formål at gennemgå de gældende ordninger for retshjælp og fri proces, samt ordningernes samspil med de private retshjælpsforsikringer, og fremkomme med anbefalinger til ændring af ordningerne.

Det bemærkes dertil, at statens udgifter til retshjælp og fri proces, som udgør ca. 0,5 mia. kr. årligt, har været stigende de senere år. Udvalget skal i lyset heraf også kortlægge og analysere årsager til de øgede udgifter på området.

Udvalget bistås i sit arbejde af en følgegruppe, bl.a. med det formål at inddrage viden og erfaringer fra praktikere, herunder i forhold til anbefalinger, som udvalget påtænker at fremsætte.

Rammerne for udvalgets arbejde

Udvalgets overvejelser og anbefalinger skal tage udgangspunkt i de overordnede hensyn, der ligger bag ordningerne om henholdsvis retshjælp og fri proces.

Udvalget skal inddrage de anbefalinger, der er fremsat i de ovennævnte rapporter fra Retsplejerådet, Danske Advokater og Advokatrådets arbejdsgruppe og Justitia, i dets overvejelser. Udvalget skal bl.a. overveje behovet for ændringer i relation til følgende emner:

- Aktørerne på retshjælpsområdet, herunder de forskellige aktørers rolle og opgavefordelingen mellem dem
- Forholdet mellem på den ene side offentlig retshjælp og fri proces og på den anden side private retshjælpsforsikringer
- Muligheden for forenkling og effektivisering af processerne for ansøgning om og tildeling af henholdsvis offentlig retshjælp og fri proces, herunder ved digitalisering
- Muligheden for forenkling af trinstrukturen i forbindelse med offentlig retshjælp
- Geografisk udbredelse af tilbud om offentlig retshjælp
- Muligheden for at yde støtte til offentlig retshjælp til særlige målgrupper
- Behovet for kontrol med ydelser leveret under ordningerne om offentlig retshjælp og fri proces, herunder deres kvalitet
- De økonomiske betingelser for offentlig retshjælp og fri proces, herunder forholdet mellem de økonomiske betingelser for henholdsvis par og enlige i relation til fri proces samt muligheden for indførelse af delvis fri proces baseret på indkomst
- Sagstyperne, der er eller bør være omfattet af adgang til offentlig retshjælp og fri proces, herunder sager, der er under behandling ved forvaltningsmyndigheder
- Muligheden for at styrke informationen om tilbud om offentlig retshjælp og fri proces, f.eks. ved oprettelse af en fælles hjemmeside.
- Stigende udgifter på området de seneste år.

I forbindelse med udvælgelsen af øvrige emner til behandling skal udvalget inddrage ønsker og forslag fra medlemmerne af følgegruppen i dets overvejelser.

I forbindelse med overvejelserne skal udvalget, i det omfang det er relevant, inddrage erfaringer fra udlandet med særligt fokus på sammenlignelige lande.

Såfremt udvalgets anbefalinger kræver ændring af reglerne om offentlig retshjælp og fri proces, skal udvalget udarbejde et udkast hertil.

Udvalget skal så vidt muligt afslutte arbejdet inden sommerferien 2022.

Økonomi

Staten afholder udgifter til retshjælp og fri proces på navnlig to konti på finansloven, herunder en driftsbevilling på i størrelsesordenen 20 mio. kr. årligt og en lovbunden bevilling på knapt 500 mio. kr. årligt. Det forudsættes, at udvalgets anbefalinger skal holde sig inden for den samlede eksisterende økonomiske ramme for disse to konti. Dette betyder, at udvalgets anbefalinger samlet set skal være udgiftsneutrale, således at eventuelle ændringer, som vil medføre øgede udgifter på den lovbundne bevilling, vil skulle finansieres af tiltag, som enten vil sænke udgifterne på kontoen tilsvarende *eller* ved tilsvarende nedskrivning af den driftsbevilling, hvor der afholdes udgifter til retshjælpsinstitutioner mv. En kombination af de to metoder vil evt. også kunne anvendes. Almindeligt ændret skøn på den lovbundne bevilling uden regelændringer kan *ikke* anvendes som finansiering.

Udvalgets og følgegruppens sammensætning

Udvalget sammensættes således:

- en nuværende eller forhenværende landsdommer som formand,
- en repræsentant for Finansministeriets departement,
- en repræsentant for Justitsministeriets departement,
- en repræsentant for Domstolsstyrelsen,
- en repræsentant for Civilstyrelsen,
- en repræsentant for Den Danske Dommerforening,
- en repræsentant for Institut for Menneskerettigheder,
- en repræsentant for Forbrugerrådet Tænk og
- en personligt udpeget universitetslærer med særlig viden om fri proces og retshjælp.

Følgegruppen sammensættes således:

- en repræsentant for Advokatsamfundet,
- en repræsentant for Danske Advokater,
- en repræsentant for Justitia,
- en eller flere repræsentanter for retshjælpskontorerne og
- en repræsentant for Forsikring & Pension.